

Petr Sojka

Příběhy pražských dvorků

Neobyčejně obyčejné
lidské osudy

Petr Sojka

Příběhy pražských dvorků

Neobyčejně obyčejné
lidské osudy

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Petr Sojka

Příběhy pražských dvorků

Neobyčejně obyčejné lidské osudy

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

obchod@grada.cz, www.grada.cz, tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

jako svou 8295. publikaci

Odpovědná redaktorka Alice Zavadilová

Text a fotografie Petr Sojka

Obálka a grafická úprava Ondřej Mikulecký

Fotografie na obálce Dylanbz

Jazyková korektura Hana Weiglhoferová

Počet stran 240

První vydání, Praha 2021

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a. s.

© Grada Publishing, a.s., 2021

Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2021

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-271-4607-9 (ePub)

ISBN 978-80-271-4606-2 (pdf)

ISBN 978-80-271-3190-7 (print)

obsah

1.	O samorostovi z přístavu a jeho dceři	7
2.	O zachránci tonoucích	18
3.	O klapajícím mlýnu	30
4.	O chobotničkách z Čertovky.....	40
5.	O obrazech malovaných z okna	48
6.	O dvou domovních prolukách a jedné rodinné tragédii	55
7.	O Malostranském špitálu	65
8.	O Filomeně, ozdobníkovi a svatovítském kostelníkovi.....	75
9.	O lidech z Nového Světa.....	84
10.	O odvážných, s nimiž si estébáci nevěděli rady	102
11.	O vánočním zločinu	108
12.	O domu, kde se inspiroval Neruda.....	118
13.	O vězení pro Mozarta	126
14.	O železáři od Černého slona.....	134
15.	O popraveném vzdělanci a osvíceném výrobci harmonik	147
16.	O motorce a válečném hrdinovi.....	158
17.	O cestě kolem světa.....	168
18.	O pivovárku a paraguajském indiánovi.....	174
19.	O rytířích a budoucím prezidentovi	182
20.	O italských kamenících a dvou sochařských géniích	192
21.	O románové rodině a skále vítkovského masivu.....	202
22.	O přátelství z pískovcových skal.....	212
23.	O zbourané chaloupce	221
24.	O zahradníkovi, řezníkovi a učitelích hudby.....	229

Milí čtenáři,

máte před sebou druhou knihu plnou pražských dvorků a vnitrobloků. Od té první se ale výrazně liší. Opustili jsme totiž aktivity současných uživatelů společných domovních prostor a jejich snahu o zušlechtění dvorků. Tentokrát jsme se pustili do pátrání po lidských příbězích dávné i nedávné minulosti a také vyrazili po stopách těch, kteří domy a s nimi uzavřené dvory a zahrady převzali. Historie se tu prolíná s přítomností a jednotlivé kapitoly propojují občas překvapivé souvislosti. Narazíte tu na známé osudy slavných osobností, které ale doprovází vyprávění o lidech, na něž už historie jaksí zapomněla. Tady a teď znovu ožívají. V knize najdete i několik dvorků a domů, které na mapě města dnes už nenajdete. I tam ale kdysi žili lidé a psali nejen své příběhy.

1

1. Topoly, které na Císařské louce naproti železničnímu mostu vysadil Karel Vostrovský, aby vítaly jeho vnučku Leonu z cest.

O samorostovi z přístavu a jeho dceři

Na Zlíchově 7

Na Zlíchově a kdekoliv u pražské Vltavy mu nikdo nikdy neřekl jinak než Cirát. V téhle periferní pražské čtvrti, a ona to vlastně není čtvrť, je to jen pár domů na jedné ulici, se narodil 17. dubna 1904 jako Karel Vostrovský. Asi proto, že to odtud k řece měl jen přes kopeček s kostelem svatého Filipa a Jakuba, ho to k ní od mala táhlo. Tam, kde kdysi bývala jedna hospoda vedle druhé, kde končili svou tvrdou plavbu voraři, tam, kde to do smíchovského přístavu a na Císařskou louku bylo pár kroků, tam nešlo Vltavě se vyhnout. V tomto prostředí dospěl za První republiky v drsného

samorosta. Traduje se, že ráno odešel z domova a za týden od něj dostala maminka dopis z Francie, kam dojel vlakem bez peněz a jízdenky na podvozku vagónu. Takových eskapád napáchal spoustu, ale vždycky se na Zlíchov vrátil. Brzy nastoupil na moře, kde pracoval jako lodní strojník. Později, někdy v roce 1929, potkal na jedné tancovačce sedmnáctiletou Marušku a netrvalo dlouho (Cirát nedělal velké ciráty) a dívku si vzal za ženu. Maruška se nastěhovala k němu do domu číslo 7 v ulici Na Zlíchově. Po čase se jim narodil syn Vládíček, který ale ve dvou letech zemřel

na zápal mozkových blan, následovala první dcera Marie a pak dlouho nic, až po devíti letech přišel syn Karel a o dva roky později dcera Věra. A byla to právě rodina, která Ciráta vrátila z moře na Zlíchov. V malém přízemním bytě pavlačového domu pak Vostrovští žili s výjimkou krátké epizody, strávené na Žvahově, celý život. Cirát byl bouřlivák, kterého byl Zlíchov plný. Svou ženu Marii měl rád a říkal jí něžně Mařenko, kocábko moje. A přesto ji trápil soustavnými nevěrami a pijáckými výpady do okolních hospod, z kterých se často vracel až za několik dní. Byl to muzikant, který s sebou neustále vláčel tahací harmoniku nebo buben. A zlíchovští ho měli rádi! Byly chvíle, kdy u sebe nemusel mít ani korunu, a přece se domů vrátil ve veselé náladě. Drsných žertů a alotrií na hraně zákona vymyslel Cirát se svým kumpánem Husarem bezpočet. Jednou dokonce Husar rozkřikl, že Ciráta přejel vlak. Žena i děti tatínka oplakaly, ale ten se druhý den odpoledne přihnal odkudsi ze Žvahova s širokým úsměvem na tváři – Karlíček se ti vrátil. Jedním z jeho husarských kousků bylo shazování uhlí za jízdy z nákladních vagónů vlaku, který jezdil jen pár metrů za

přízemními přístavky dvoru jejich domu. Tady musel vlak přibrzdit, Cirát naskočil a už házel jednu lopatu za druhou vedle tratě. Když pak vlak začal zase zrychlovat, seskočil a přidal se k ostatním lidem ze dvoru. To už bylo kolem spousta místních babek, které sbíraly uhlí do košů nebo pytlů. A Ciráta čekala odměna v podobě kořalek. Tou dobou už měl za sebou spoustu různých vodáckých štací, hlavně na Ohři, a domů se vracíval na víkendy nebo rodina naopak jezdila za ním. Teprve později se nechal zaměstnat ve smíchovském přístavu, kde pracoval v mnoha pozicích. I po odchodu do penze ještě aspoň dělal v „háfnu“ hlídače. V roce 1974 ho mladší dcera Věra, které v těle koluje po tátovi nejvíc vltavské krve, přiměla přerušit penzi a zlákala ho, aby spolu provozovali přívoz ze Smíchova na Císařskou louku. Všehovšudy šedesát metrů, které ale nikdo nepřeskočí.

„Sedíme u boudy a pijeme kafičko a najednou hroznej křik – dítě ve vodě, dítě ve vodě! První se vzpamatovala Věra a hned vodráží loď, že tam pojede, druhá jsem se vzpamatovala já, a jak máme každé jiný uvažování, tak já si zula boty. Říkám si, půjdu do vody, tak ať mě

netížej. A poslední nasedal na loď táta a táhnul s sebou vobrovský prkno, fošnu. Já si říkám, co blázní, co tam s tím bude dělat a von jedinej tam byl co platnej. Tam je totiž půl metru vody a dva metry bahna a rákosí a ani já bych tam nemohla plavat bez těch bot a táta si přes to rákosí hodil tu fošnu a po bříše se doplazil k tomu chlapečkovi asi dvouletýmu, kterej vypadnul z hausbótu a byl zapíchnutej v tom bahně. Táta ho vytáhnul a podal mi ho a já jsem ho chytla za nožičky a vytřepala z něj to bahno,“ vzpomíná Marie Bílková, starší dcera Karla Vostrovského.

Přívozem si zkracovali cestu studenti pro zápočty, sportovci do loděnic nebo rodinky toužící po osvěžení v řece. Karel Vostrovský se tu s dcerou Věrou Kadlecovou a občas i se ženou Marií střídali celých osm let. A pak přišel osudný večer 10. října 1982, kdy se Cirát vydal na své lodi do háfnu pro písek na jím budované dětské hřiště. Samozřejmě za tmy, vždyť se chystal písek krást. Dnes už nikdo nezjistí, co se tehdy stalo. Jestli se v úzkém korytě potkal s nákladním šífem a posádka malou pramicí přehlédla, nebo nabral písku až moc a voda se přes borty a dírou v přídi dostala

dovnitř, nebo se mu prostě udělalo špatně. Každopádně muž, který z pražské Vltavy vytáhl na stovku tonoucích, se sám utopil nedaleko svého přívozu. Dlouho nemohli tělo najít, až se vynořily myšlenky na další Cirátův kousek. V tomto případě doslova – tonoucí se stébly chytá. Až po třech týdnech se zjevila krutá pravda. A za dva dny na to byly Dušičky a po Vltavě jela jako každý rok loď Odra, celá černá, aby potichu vzdala hold všem, koho si ten rok vzala řeka. A když dojela k místu, kde měl Cirát svůj přívoz, zastavila, spustila se ohlušující lodní houkačka a celá posádka zasalutovala na pozdrav.

To je jen jeden z mnoha příběhů, které vypráví dům číslo 7 v ulici Na Zlíchově. Věra Kadlecová dodnes vzpomíná na mnoho dalších místních lidiček. Na sousedku Hilgartovou, která jí i mamince zachránila život, když doběhla pro doktora po zpackaném porodu porodní bábou. Nebo na starou paní, která chovala sedmnáct koček ve svém zatuchlém bytě, z kterého se linul neuvěřitelný zápach. Na starého Procházku, který jednou chvíli přinesl z ulice na dvůr v pytli živého psa, kterého potom na zadním dvorku utloukl o zem.

2a

2b

3

4

5

6

7

2. a, b Cirát v časech svých mládeneckých výtržností. A se svou ženou Marií v mládí.

3. Cirátova rodina.

4. Cirát u piva.

5. Cirát s harmonikou a svou ženou.

6. Hlubokými vráskami rozrytá tvář zlíčovského tvrdáka.

7. Cirát na svém přívozu ze smíchovského břehu na Císařskou louku.

8. Útočiště převozníků z „Cindy“.

Na babičku Evžeenii, co „byla z ryzího zlata“. Ta bydlela s nevlastním dědou Pavlem v zemljance, jak říkali lidi ze dvorku přístavku naproti hlavnímu domu. Stará vlídná paní v čisté zástěře, která měla pro ně, děti, vždy něco dobrého a tajně, aby děda Pavel neviděl, dávala mamince vyšetřená vajíčka a cibuli.

„Na dvorku pochopitelně probíhaly nejrůznější dětské hry. Pan čáp ztratil čepičku, Honzo, vstávej, Krvavý koleno, ale třeba i schovávaná s pikolou. A když se začínalo stmívat, maminky nás zahrnaly domů a ze ztichlého dvora se po chvíli ozval jiný hlas: drátovat, letovat, brousit. A když ta paní přišla i k nám domů, nabídla mamince

za našeho psa Puntu dva nože. ‚Kdybyste se neptala a vzala si ho... Ale takhle vám ho dát nemůžu, to bych dětem neudělala.‘ Když jsme pak ráno vstali, byly v prahu venkovních dveří zabodnuté dva nože a náš Puntá nikde...“

Nejdůležitějším místem býval kulatý kanálek uprostřed dvorku. A ze zdi vyvedený kohout, z kterého všechny partaje čerpaly pitnou vodu. Ten kohout měl i zimní, hadry zateplenou boudu proti mrazům, která se vždy na jaře sundávala. Na kanál se každé ráno vylévaly kýble s noční močí a odpoledne zase hrnce se zbytky jídla. Slupky od brambor a jiný odpad hospodyně vždy mistrně špičkou boty propasírovaly přes kanálovou mřížku do šachty pod litinou.

„Ženy na dvorku jsem rozdělávala podle sukní. Ty, co měly široké a dlouhé a couraly je po zemi, ty byly nejstarší. Ty nenosily kalhotky. Snad proto, aby po nich, když už prodrbaly všechny lidi ze dvorku, zůstaly pod jejich stoličkama na chodníku loužičky... Ty o trochu mladší, ty už kalhotky měly. Většinou růžové, teplákové s velkým kosočtvercem v rozkroku. Ta nejmladší generace žen, jako byla naše máma, tak ta měla nejkratší

9

10

11

12

9. Dům číslo 7 v ulici Na Zlíchově ze dvora.

10. Dvorek domu, kde žili Vostrovští, se za desetiletí téměř nezměnil.

11. Místo smutných konců mnoha psů, které po ulicích pochytil starý Procházka.

12. Poštovní schránka na dvorkovém přístavku dost možná ještě pamatuje přelaskavou babičku Evženií.

13. Dvorek je místo jako stvořené pro nejrůznější dětské hry.

14

15

16

17

14. Pan Eugen Jindra, dlouholetý majitel starého bubnu.

15. Někde tady míval Eugen Jindra svůj ateliér.

16. A v něm vytvářel svá unikátní originální díla s příběhem.

17. Dávňý kopák, který nesčetněkrát v podání Karla Vostrovského držel rytmus nej-různějších kapel nejen v hospodě U Velasů.

sukně pod kolena. Tohle všechno jsem měla probádané, když jsem s přitisknutou hlavou k zemi na dvorku předstírala, že hledám kamínky.“

Bylo to několik let po Cirátově smrti, kdy měl na dvorku domu svou dílnu i pan Eugen Jindra, architekt, vzdělaný pán, kterého ale režim té doby nenechal na pokoji a ztrpčoval mu život, jak mohl. Svou práci už dávno nemohl vykonávat

a ani rozvíjet svůj talent sochaře, pracujícího s kovovými materiály. Na svých plastikách pracoval pokoutně a ve volném čase. Jednou se chtěl podívat z vikýře průčelního domu na střechu své dílny, aby zjistil, kudy mu dovnitř zatéká. Procházel vším haraburdím, nashromážděným na půdě pavlačového domu po několik generací a narazil na velký buben. Paní Vostrovská, která ho provázela, řekla: „Ano, ten

18. Věra Kadlecová s ceníkem převoznictví na Císařské louce.

19. U přívozu často pomáhala i žena Karla Vostrovského Marie. To tehdy, když Cirát na břehu usnul a ona se potichu chopila bidla nebo vesel. Chtěla totiž, aby se muž probudil co nejpozději a ona si vydělala co nejvíc mincí.

20. Chvilka odpočinku uprostřed tvrdé práce.

je mého muže. A jestli chcete, tak si ho vezměte.“ Panu Jindrovi se zalíbil a buben i s kusem starého hadru, kterým byl zabalen, si odnesl. Mnohem později svůj ateliér přestěhoval do Káraného a buben i s hadrem putoval s ním. Hadr už ovšem povýšil na součást uměleckého díla a starý kopák opatřil pan Jindra žárovkou s elektrickým kabelem a vytvořil z něj velkou lampu. Téměř 40 let

pak byl buben v policích ateliéru Eugena Jindry, než ho nabídl autorovi této knihy. Ten sice dar přijal, ale zároveň se pana Jindry zeptal, zda by mu nevadilo, kdyby se hudební nástroj vrátil tam, odkud se kdysi do Káraného vypravil. A mistr nadšeně souhlasil. Tak se stalo, že Cirátův starý buben se v červnu 2020 vrátil na Zlíchov. Paní Věře Kadlecové, Cirátově dceři.

21

22

23

21. Zak se jmenoval věrný pes Věry Kadlecové, nepostradatelný společník a ochránce sličné převoznice.

22. Volné chvíle věnovala závodní judistka jakémukoliv sportu. Volejbalových partiček bylo v okolí vody vřdycky dost.

23. Zasněný pohled věnovaný řece...

*„Celý život budeš u vody,
potoků, louží
a koukat do ní a na ni.
Při krásném počasí,
krupobití i bouři,
nezapomeň, že jsi žena a paní.“*

Jedny z mnoha veršů z pera paní Věry Kadlecové. Právě ona to ze tří Císařských dětí dotáhla ve vodácké branži nejdál. Kromě toho, že spolu se svým tatínkem i po jeho tragické smrti převážela mnoho let lidi u Císařské louky, odhodlala se později pro přestěhování svého přívozu do Kazína na Berounku. Tam pracovala něžná a drsná žena zároveň dalších

dvacet let. A když musela i tam skončit, rozhodla se pro poslední plavbu. Jen na pár týdnů si koupila motorovou loď a s ní podnikla cestu až do Německa.

*„To je snad nejtěžší,
na řece být ženou,
Ve vaťáku s bidlem,
ve větru být sama.
Když proud, dešť tě s lodí
někam ženou,
ukázat, že umíš,
a přitom být dáma.“*

24

24. Hrob rodiny Vostrovských na hlubočepském hřbitově. I s podobenkou Leony, vnučky Karla a Marie Vostrovských, která odešla do Paříže a v cizině zemřela.

25. a, b Na Císařské louce jsou dosud památky na populární přívoz. Třeba zbytek nástupního platu nebo kůl úvaziště.

25a

25b

O zachránci tonoucích

Na Kampě 2

Zatímco Karel Vostrovský zachránil sto topících se lidí, Josef Rousek byl dvojnásobně úspěšnější. Už za svého života se tak stal legendou. Do domu na Kampě v bezprostřední blízkosti řeky přistěhoval se svou ženou v roce 1898. Býval tu domovníkem a měl tu také ševcovskou dílnu. Brzy si ale vlastnoručně vyrobil pramice a zřídil si přímo u Karlova mostu půjčovnu loděk. „Bydlel v přízemním bytě s dveřmi do dvorku, okny viděl na řeku, na břehu měl takovou dřevěnou boudu a loděk tam měl celou dlouhou řadu,“ prozrazuje svoje poznatky obyvatel domu pan

Rudolf Skřivan. A protože to měl ze svého přízemního bytu k řece a lodčkám ze všech nejbliž, stal se brzy zachráncem tonoucích. Policejní historik Miloš Vaněček objevil v policejních spisech jednu úředně zaznamenanou příhodu: „Když v roce 1910 opravovali dělníci Karlův most, dva z nich spadli do řeky. A přestože přivolání četníci sami zrazovali Josefa Rouska od akce, ten nezaváhal a vypravil se tonoucí muže zachránit, což se mu s nasazením vlastního života podařilo. A následně sám policejní rada psal návrh na odměnu pro hrdinu od řeky.“

Josef Rousek tehdy dostal od magistrátu čtyři zlatky, které ale velkomyslně odmítl přijmout. Finančních odměn za záchranu životů se Josef Rousek mnoho nedočkal. Často se jednalo o sebevrahy, kteří se s ním dokonce o svou svobodnou volbu prali. To prý starý vodák používal drsné metody, aby je přivedl k rozumu. Patřilo mezi ně i omráčení zachraňovaného veslem. Jednou dostal za svůj čin od německého páru dvacet korun. Druhý den přišla zachráněná dvojice k řece znovu s tím, že dáma ztratila v řece kabelku a že za tu včerejší dvacetikorunu ji pan

Rousek má vylovit... Přestože se Josef Rousek stal brzy velmi vážným obyvatelem Prahy, magistrát s ním moc nespolupracoval. Teprve později zástupci města velkomyslně svolili půjčit Josefu Rousekovi deky, aby se zachránění měli do čeho zabalit, poté co je dobrodinec vytáhne z řeky. Tyto deky pak musel pan Rousek od lidí složitě vymáhat, aby je nemusel sám magistrátu uhradit. Zní neuvěřitelně, že za svůj život zachránil na dvě stě lidí a z vody vytáhl dalších sto utonulých. Josef Rousek měl čtyři děti a i ony mu se zachraňováním tonoucích pomáhaly. Jedna z jeho

1. Josef Rousek při své každodenní činnosti.